

Gabriel BÁNESZ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Názory učiteľov na možnosti a formy ďalšieho odborného vzdelávania

Úvod

Učители, v pedagogickej praxi, sa v súčasnosti na Slovensku postupne oboznamujú s možnosťami a formami ďalšieho vzdelávania v rámci ich kariérneho rastu. Systém ich ďalšieho vzdelávania zaviedla školská reforma, ktorá vstúpila do platnosti od septembra roku 2008. Formálne možnosti ich ďalšieho vzdelávania sú v podstate dvojaké, ide o prezenčné a dištančné formy vzdelávania. Riešitelia projektu KEGA „Overenie videokonferenčného systému a dištančných technológií v aplikáciách” zisťovali u učiteľov z praxe aké formy a spôsoby preferujú pri príprave na vyučovanie a aké spôsoby ďalšieho vzdelávania by im najviac vyhovovali.

1. Dotazník jeho skladba a distribúcia

Na zber informácií bol zvolený dotazník, ktorý bol distribuovaný dvomi spôsobmi a to elektronicky a v tlačenej podobe. Z celkového počtu 690 oslovených učiteľov odpovedalo 148. Návratnosť dotazníka bola 21,4%. Zber údajov prebiehal v období od 16. novembra 2010 do 11. januára 2011. Jednotlivé položky dotazníka boli formulované vo výrokoch, ku ktorým sa respondenti vyjadrovali výberom z nasledovných škál: úplne súhlasím, skôr súhlasím, skôr nesúhlasím, úplne nesúhlasím, neviem. Dotazník spolu obsahoval 52 položiek, pričom zručnostiam s prácou s IKT v samotnej praxi a záujmom o ďalšie vzdelávanie boli určené položky 40 až 52.

Výroky v uvedených položkách boli orientované do dvoch dimenzií. V prvej dimenzii boli zamerané na prípravu učiteľa na vyučovací proces, tvorbu učebných pomôcok a využívaniu didaktickej techniky. Konkrétne znenie položiek prvej dimenzie bolo nasledovné: 40 – vedomosti z odboru si pravidelne aktualizujem, študujem odbornú literatúru, 41 – nové poznatky z odboru transformujem do obsahu predmetu výučby, 42 – vytváram si vlastné výučbové materiály, 43 – vytváram si na výučbu vlastné elektronické materiály, 44 – vo výučbe využívam výpočtovú techniku, 45 – vo výučbe používam interaktívnu tabuľu, 46 – pre výučbu predmetu si vytváram vlastné elektronické vzdelávacie programy.

Do druhej dimenzie boli zaradené položky, ktorými sme zisťovali názory učiteľov na možnosti ich ďalšieho vzdelávania: 47 – v minulosti som sa už zúčastnil ďalšieho vzdelávania, 48 – v súčasnosti by som sa rád zúčastnil ďalšieho vzdelávania v rámci môjho kariérneho rastu, 49 – uprednostňujem prezenčnú formu vzdelávania, 50 – uprednostňujem dištančnú formu vzdelávania, 51 – uprednostňujem kombinovanú formu vzdelávania, 52 – som ochotný zúčastniť sa ďalšieho vzdelávania za finančnú úhradu.

2. Vyhodnotenie dotazníka podľa jednotlivých dimenzií

Dve dimenzie obsiahnuté v dotazníku sme vyhodnocovali podľa dĺžky pedagogickej praxe. Myslíme si totiž, že názory učiteľov veľmi často ovplyvňuje dĺžka ich pedagogickej praxe. Priebehom praxe učiteľa sa zaoberá sociológia. Rôzni autori spravidla jednotlivé etapy kariéry učiteľa rozdeľujú do nasledovných etáp: **orientačná, prípravná, adaptačná a sebaregulačná**. Samotná profesijná dráha učiteľa sa môže rozčleniť do viacerých fáz kariéry. Kasáčová uvádza nasledovné fázy:

Tabuľka 1

Fázy profesijnej dráhy učiteľa [Kasáčová 2004: 46]

Fázy prof. dráhy učiteľa	životné kroky, etapy a príznaky	vek
profesijný štart	vstup do povolania	od 25 rokov
profesijná adaptácia	skúsenosti prvých rokov praxe	do 30 rokov
profesijný vzostup	vývoj kariéry učiteľa	cca 30 rokov
profesijná stabilizácia	zotrvanie v profesii, kariérny postup	od 35 rokov
profesijné vyhorenie	únava, rutina	individuálne

Vzhľadom na uvedené fázy kariéry učiteľa môžeme jeho dĺžku praxe rozdeliť do nasledovných častí:

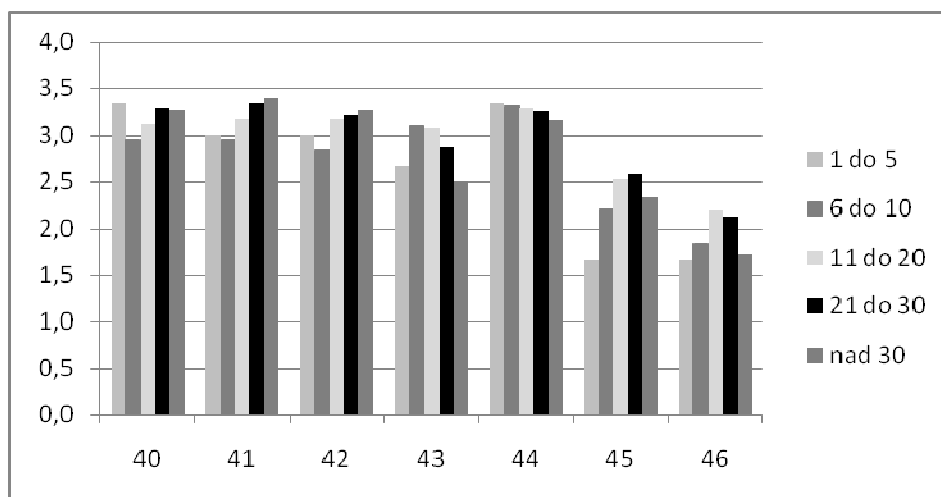
- od 1 do 5 rokov – profesijná adaptácia,
- od 6 do 10 rokov – profesijný vzostup,
- od 11 do 20 rokov – profesijná stabilizácia,
- od 21 do 30 rokov,
- nad 30 rokov.

V prvej dimenzii sme zisťovali názory učiteľov zamerané na: prípravu na vyučovací proces, tvorbu učebných pomôcok a využívanie didaktickej techniky.

Respondenti, ako už bolo spomenuté, mali vyjadriť svoj postoj k jednotlivým výrokom výberom z ponúknutých odpovedí, podľa jednotlivých škál. Pre štatistické

spracovanie boli týmto priradené číselné hodnoty nasledovne: úplne súhlasím 4, skôr súhlasím 3, skôr nesúhlasím 2, úplne nesúhlasím 1, neviem 0. V grafe 1 sú uvedené priemerné hodnoty postojov podľa dĺžky pedagogickej praxe vzhľadom na položky z prvej dimenzie.

V položke 40 sa prakticky, vo všetkých kategóriách dĺžky praxe, učitelia vyjadrili, že študujú odbornú literatúru a tak si dopĺňajú svoje vedomosti. Prakticky tieto odpovede korešpondujú aj s odpoveďami na položku 41. Teda, nové vedomosti respondenti pretransformujú do obsahu predmetu, ktorý učia. Podobne uvádzajú, že si vytvárajú učebné pomôcky, ktoré používajú v pedagogickej praxi. V spomenutých troch položkách odpovede oscilujú okolo priemernej hodnoty 3, ktorá zodpovedá postoju respondentov na úrovni – skôr súhlasím.

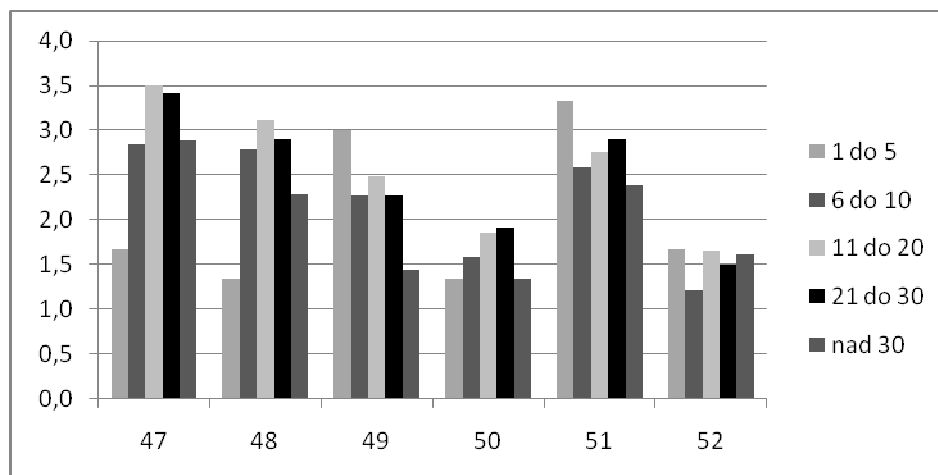
Graf 1. Priemerné hodnoty postojov respondentov na položky z prvej dimenzie

Zaujímavé údaje sme získali z položky 43. Tu sa respondenti vyjadrovali k tvorbe elektronických materiálov pre výučbu. Najnižšia a najvyššia kategória dĺžky praxe, je v porovnaní s ostatnými, v prepade. Zaujímavá je ale tá skutočnosť, že výpočtovú techniku (položka 44) pre svoju prácu používajú všetci.

Interaktívnu tabuľu (položka 45) už ale používa menej opýtaných respondentov, vo všetkých kategóriách dĺžky praxe. Priemerné hodnoty sa pohybujú okolo hodnoty 2, ktorá je vyjadrením postoja – skôr nesúhlasím. Podobne je to aj s tvorbou elektronických výukových programov, kde odpovede sú na úrovni postoja 2 – skôr nesúhlasím.

V grafe 2 sú uvedené priemerné hodnoty postojov respondentov na položky z druhej dimenzie.

Ďalšieho vzdelávania sa už zúčastnilo najviac respondentov s dĺžkou praxe od 11 do 30 rokov. Učiteľia s praxou do 5 rokov sa prakticky ďalšieho vzdelávania ešte nezúčastnilo, čo sa dalo predpokladať. Záujem o vzdelávanie v rámci kariérneho rastu je zo strany učiteľov s praxou nad 6 rokov. S praxou do 5 rokov je záujem menší. Začínajúci učiteľia sú zatiaľ len v adaptačnej fáze svojej kariéry a teda ešte o ďalšom vzdelávaní neuvažujú. Vyjadrili to postojom na úrovni – 1 úplne nesúhlasím.

Graf 2. Priemerné hodnoty postojov respondentov na položky z druhej dimenzie

O prezenčnú formu ďalšieho vzdelávania prejavilo najviac začínajúcich učiteľov. Ich postoj v priemernom vyjadrení dosahuje – 3 skôr súhlasím. Zrejme títo učiteľia vychádzajú zo skúseností zo štúdia na vysokej škole a viac sa im táto forma vzdelávania pozdáva. Postoje ostatných skupín učiteľov sú medzi postojom 2 a 3.

O dištančnú formu nemá záujem žiadna veková kategória učiteľov. Ich postoje sú k tejto forme vzdelávania medzi 1 – úplne nesúhlasím, 2 – skôr nesúhlasím. Pokiaľ by bolo ďalšie vzdelávanie v kombinovanej forme, tak najväčší záujem by mali začínajúci učiteľia a učiteľia s dĺžkou praxe od 21 do 30 rokov. Položka 52 zisťovala či respondenti by boli ochotní platiť za ďalšie vzdelávanie. Priemerné hodnoty postojov sú medzi úrovňami 1 – úplne nesúhlasím a 2 – skôr nesúhlasím.

Záver

Cieľom našej práce bolo analyzovať aktuálnu situáciu v oblasti celoživotného vzdelávania učiteľov, s ohľadom na ich schopnosť pracovať s výpočtovou technikou videokonferenčným systémom a multimediálnymi technológiami.

Nami získané výsledky dotazníka hovoria o tom, že učitelia majú isté skúsenosti s využívaním IKT vo vyučovacom procese a v príprave naň. Rovnako sme sa nestretli s názorom, že by si učiteľ mal vystačiť so svojimi vedomosťami a poznatkami zo štúdia, ktoré ho pripravovalo na povolanie učiteľa. Záujem o ďalšie vzdelávanie zo strany učiteľov je.

Z tohto dôvodu bude nutné vybrať vhodné koncepty využívania IKT technológií, analyzovať ich obsah a uskutočniť komparatívny výskum ich spoločných znakov. Riešitelia projektu na základe analýz, uplatnením Niemiarkovej taxonómie a výsledkov výskumov autorov [Depešová 2010: 24; Kozík 2006: 20; Lukáčová 2010: 104; Raczyńska 2008: 65; Salata 2007: 211] plánujú skonštruovať štandard pre učiteľov, zameraný na kompetencie v uplatňovaní videokonferenčného systému a multimediálnych technológií vo výučbe.

Literatúra

- Depešová J. (2010), *Pedagogická prax študentov ako súčasť celoživotného vzdelávania* [w:] *Pedagogická prax s podporou informačných a komunikačných technológií*, Nitra: UKF, s. 72–108.
- Kasáčová B. (2004), *Učiteľská profesia v trendoch teória a praxe*, Prešov: Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, 85 s. ISBN 80-8045-352-7.
- Kozík T. a kol. (2006), *Virtuálna kolaborácia a e-learning*, Nitra: UKF, 113 s. ISBN 978-80-8094-053-9.
- Lukáčová D. (2010), *Reforma školstva v SR a príprava učiteľov technických predmetov pre prax* [w:] *Pedagogická prax s podporou informačných a komunikačných technológií*, Nitra: UKF, s. 72–108.
- Lukáčová D. (2010), *Videokonferenčné aplikácie v pedagogickej praxi* [w:] *Zborník Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecného vzdelávania*, Banská Bystrica: UMB, s. 256–269. ISBN 978-80-557-0071-7.
- Raczyńska M. (2008), *Internet a kompetencje uczniów – wyniki badań* [w:] *Technika – Informatyka – Edukacja*, Rzeszow, s. 13–133. ISBN 978-83-7586-007-8.
- Salata E. (2007), *Motywy dokształcania i doskonalenia oraz samokształcenia nauczycieli* [w:] *Współczesne problemy pedeutologii i edukacji*, Radom, s. 208–212. ISBN 978-83-7204-649-9.

Abstrakt

Cieľom projektu KEGA „Overenie videokonferenčného systému a dištančných technológií v aplikáciách” je analyzovať využiteľnosť videokonferenčných systémov a dištančných technológií vo výučbe na základných a stredných školách. Rovnako je cieľom aj stanoviť minimálne technické a organizačné požiadavky úspešného využívania týchto systémov, multimediálnych technológií a prípravy výučbových programov pre vzdelávanie. Príspevok uvádza postoje učiteľov ku používaniu týchto technológií v praxi a k možnosti ich ďalšieho vzdelávania.

Kľıčove slova: diaľkové vzdelávanie, IKT (informačné a komunikačné technológie), multimediálne technológie, vzdelávanie učiteľov.

Opinions of teachers on the possibilities and forms of vocational education

Abstract

The goal of the KEGA project „Verification of the video conferencing system and distant technologies in applications” is to analyze the possibilities of the video conferencing systems and distant technologies use in primary and secondary schooling. At the same time, the aim is to specify the minimum technical and organisational requirements for the successful use of these systems and multimedia technologies as well as for designing educational programmes. The paper presents the views of teachers on the use of these technologies in practice and on the possibilities of their further education.

Key words: further education, information and communication technologies, multimedia technologies, teacher training.

Opinie nauczycieli na temat możliwości i form doskonalenia metodycznego

Streszczenie

Celem projektu KEGA „Weryfikacja aplikacji dla systemu wideokonferencyjnego i technologii edukacji zdalnej” jest analiza możliwości wykorzystania systemów wideokonferencyjnych i technologii edukacji zdalnej w szkole podstawowej pierwszego i drugiego stopnia. Również celem jest określenie minimalnych wymagań technicznych i organizacyjnych dla skutecznego korzystania z systemów technologii multimedialnych oraz potrzeb w zakresie projektowania programów edukacyjnych.

W pracy przedstawiono poglądy nauczycieli na temat wykorzystania tych technologii w praktyce szkolnej.

Słowa kluczowe: edukacja zdalna, ICT (informacyjno-komunikacyjne technologie), technologie multimedialne, kształcenie nauczycieli.